

संदर्भ ग्रंथ सूची

चंदर्मा चव्ही

आवटे, प्रदिप (जाने, २००९), अपयशाच्या काळात विद्यार्थ्यांना पालकांचा आधार महत्त्वाचा :

शिक्षण संक्रमण (पान .नं. २२).

आवटी, सी.एम्. (जून, २०१०), आधार पालकांचा : महाराष्ट्र टाईम्स .

धोंगडे, उमेश (जाने, २००८), व्यथा वास्तवातील इशानच्या : E Sakal.

कुलकर्णी, अनिल (२००१), शिक्षणाचे बदलते स्वरूप दशा आणि दिशा : शिक्षण संक्रमण
(पान .नं. ३१).

किशोरी, पै आणि महेश पै . (२००६), शिक्षक, विद्यार्थी, पालक परस्पर संबंध, पुणे : निराली
प्रकाशन .

कदम, व्यंकटराव (२०१०), बाल विकासात शिक्षकाची भूमिका : मैत्रिच्या पब्लिकडे .

केंगे, भाग्यश्री (२००९), पालकत्व पेलताना : सखी संगोपन : http

[://www.mapathiworld.com/women/articals/parenting.htm](http://www.mapathiworld.com/women/articals/parenting.htm).

खिल्लारे, एस.एन. (फेब्रु २०१०), प्राथमिक शिक्षणाचे मंथन-चावडी वाचन : शिक्षण
संक्रमण

(पान .नं. २९)

गुप्ते, ललिता (१९९२), पालकांशी, शिक्षकांशी हितगुज, पुणे : उन्मेश प्रकाशन .

गिनाॅट, एच.जी. (२००६), पालक-बालक सुसंवाद, पुणे : मनोविकास प्रकाशन .

जोगवार, व्ही. व्ही. (१९७६), कुमारावस्थेतील मुलांच्या स्व-संकल्पना विकसनावरती

कौटुंबिक घटकांचा होणारा परिणाम अभ्यासणे पीएच.डी. अप्रकाशित शोधप्रबंध

नागपूर : नागपूर विद्यापीठ .

देसाई, अंजली (२००५) पालक शिक्षक संघाच्या कार्याचा माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांवर

होणारा परिणाम-एक अभ्यास, एम.फिल. अप्रकाशित शोधप्रबंध, कोल्हापूर शिवाजी

विद्यापीठ .

दाभोलकर, मुक्ता (२००९) पालक सभा कशा होतात कशा व्हायला हव्या : शिक्षण आणि समाज (पान .नं . ३६) .

नेमकर, एस .एस . (जाने, २००८) पालकांना समुपदेशनाची गरज : जीवन शिक्षण (पान .नं . १२) .

पाटील, लीला (१९९५), परिवर्तनशील शिक्षण, पुणे : उन्मेश प्रकाशन .

पंडित, बन्सीबिहारी (२००५), शिक्षणातील संशोधन (दुसरी आवृत्ती), पुणे : नुतन प्रकाशन .

पानसे, श्रुती, (२००७), मुलांचे ताण जबाबदारी पालकांची, पुणे : उन्मेश प्रकाशन .

पारिख, ज .क . (१९७०), असामान्य मुलांच्या कौटुंबिक वातावरणाचा अभ्यास व विशेष कार्यक्रमाचे विकसन करून त्याची परीणामकारकता तपासणे पीएच .डी . अप्रकाशित शोधप्रबंध, नागपूर : नागपूर विद्यापीठ .

पाठक, पी . (१९७३), प्राथमिक स्तरावरील इयत्ता पाचवी व सहावीच्या असामान्य मुलांच्या वर्तनाच्या समस्यांचा अभ्यास करणे . पीएच .डी . अप्रकाशित शोधप्रबंध मुंबई : मुंबई विद्यापीठ .

प्रेम लता, (१९८४), कुमारावस्थेतील मुलांच्या वैयक्तिक, व्यावसायिक आणि शैक्षणिक समस्याविषयी शिक्षक पालक आणि समुपदेशकांच्या दृष्टिकोनाचा अभ्यास, पीएच .डी . अप्रकाशित शोधप्रबंध : पंजाब विद्यापीठ .

पंडित एस . (१९९९), कुमारावस्थेतील मुले व पालक यांच्यामधील परस्पर संबंधाचा कुमारांच्या

शैक्षणिक संपादनावर पडणारा परिणाम एक अभ्यास, एम .फिल . अप्रकाशित शोधनिबंध, कोल्हापूर : शिवाजी विद्यापीठ .

पाठक, एस .एस . (२००८), माध्यमिक शाळेतील इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांचे पालक व शिक्षक यांच्यात होणाऱ्या आंतरक्रियेचा विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्राविण्यावर होणारा परिणाम अभ्यासणे, अप्रकाशित पीएच .डी . शोधप्रबंध, औरंगाबाद : बाबासाहेब

आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ .

बर्वे, अनघा (२०१०), अतिमहत्त्वाकांक्षी पालकांची एक समस्या,

<http://www.marathiworld.millionsajani.com/nod/192>.

मराठे, र.मा. (१९९५), असे घडवा मुलांचे व्यक्तिमत्त्व : पुणे उन्मेष प्रकाशन .

मेंझल, एल. (१९७८), पालक आणि कुमारावस्थेतील मुले यांच्या व्यक्तिगत संप्रेषणाचा

कुमारांच्या समायोजनाशी असलेला प्रबंध असलेला संबंध असणे पीएच.डी .

अप्रकाशित शोधप्रबंध, मुंबई : मुंबई विद्यापीठ .

भिंताडे, वि.रा. (१९८९), शैक्षणिक संशोधन पद्धती पुणे : नुतन प्रकाशन .

मुळे, रा.शं., उमाटे, वि.तु. (१९८७), शैक्षणिक संशोधनाची मुलतत्त्वे नागपूर : महाराष्ट्र

विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ .

शर्मा, आर. व्ही. (२००८), दिल्लीच्या मुलांना पालकांना जिव्हाळा वेब दुनिया-मराठी .

सोहनी, एस्. व्ही. (२००७), इंग्लीश मराठी शब्दकोष पुणे : नुतन प्रकाशन .

Best, J.W. (1992), Research in Education, New Delhi : Printice Hall of India Private Limited.

Cynthia L.R. (1999). The use of home learning programme has been identified as a useful parenting educational strategy Ph.d. unpublished thesis in dated Jan 10 2010 retrived from http://www:thts.u sd.edu/ au/ fssp /paren_toureresearch/paranteducation.htm.

Jan, Zegero (2007) Tips for D eveloping a positive Realaonship with students families indated Mar 17 2010 retrived from <http://www.nwpol.org/aretle/sirs/31c46/html>.

Joan M.T. Katheleen V. (2004). Parrent involvement in Howework articles indated Nov15 2010 retrived from <http://vanderlt.edu/Peabdy/family-school.ac.in>.

Jogwar V.V. (1976) Development of self concept in Relation to some

- family factors at the adolescence, unpublished Ph.D. thesis,
 Magapus : Nagapur university in Buch M.B.Third survey of
 Research Education, New Delhi : Publication Department : N.C.R.T.
 Page, Terry G. Thomas, J.B. (1977), International Dictionary of
 Education, London : Kogan page.
- Reddy, M. Y. (1966), Adolescent Adjustment in Relation to home
 Environment unpublished Ph.D. thesis to usmaniya university in
 Buch M.B. (1978-83) Third survey of Research Education, New Delhi :
 Publication Department N.C.E.R.T.
- Renzel, L. (1978) Interpersonal communication Between parent and
 Adolescents as Related to Adjustment in Adolescents, unpublished
 Ph.D. thesis in Buch M.B. (1978-83) Third survey of Research
 Educutions, New Delhi : Publication Department N.C.E.R.T.
- Sunhiman, H.R. (1985), A study of parent attitude about school
 programme involvement in Tyiland , unpublished Ph.D. Thesis
 Tyiland : Tyiland university in. Buch, M.B. (1988-92) fifth survey of
 Research Education, New Delhi : Publication Department
 N.C.E.R.T.
- Hung & Grace, (2008), A study of parental involvement in children
 education form pupal American, Arican families, unpublished Ph.D.
 thesis in [http :// www. The papszone. Com/category parenting skills
 html.](http://www.Thepapszone.Com/category/parenting_skills.html)
- William, H. Jeyns, (2009) parent involvement and student Achievement
 : A Meta Analysis [http www.eduresearchdaclniv.ac.in](http://www.eduresearchdaclniv.ac.in).
- Yabanca, D. (2009) Parent attitude towards English education for
 kindergarten Ph.d. thesis in [http://www.goole.co.in/sevchpw=en
 Y/z/w/ADRA=Res+about+parent.involiiment.](http://www.goole.co.in/sevchpw=enY/z/w/ADRA=Res+about+parent.involiiment)

परिशिष्टे

BARR. BALASAHEB KHARDEK'S LIBRARY
SHIVAJI SOCIETY, KOLHAPUR.

परिशिष्ट - अ

पालकांसाठी - प्रश्नावली

सदरची प्रश्नावली आई, वडिल किंवा विद्यार्थ्यांच्या संगोपनाची जबाबदारी ज्यांच्यावर आहे त्यांनीच भरावी.

पालक/आई नांव : -----

आईचे शिक्षण :

आईचा व्यवसाय :

पालक/वडिलांचे नाव : -----

वडिलांचे शिक्षण :

वडिलांचा व्यवसाय :

पाल्याचे नांव :-----

लिंग : मुलगा/मुलगी

पाल्याशी नाते : आई/वडिल/बहिण/भाऊ/इतर

सुचना :

- खालील प्रश्नावलीमध्ये तुमच्या पाल्याच्या शिक्षणामधील तुमच्या सहभागासंबंधी काही प्रश्न दिलेले आहेत व त्यासाठी विविध पर्याय दिलेले आहेत, आपणास जो पर्याय लागू होत असेल त्यासमोरील चौकटीमध्ये $\sqrt{\quad}$ अशी खुण करावी
- एकापेक्षा अधिक पर्याय लागू होत असल्यास, त्यावर आपण खुणा करू शकता
- इतर या पर्यायासमोर आपण वेगळी माहिती देवू शकता.

१. तुम्ही तुमच्या मुलाचा/मुलीचा अभ्यास कधी घेता?

अ) सुट्टीच्या दिवशी घेतो. ब) शक्य असेल तेव्हा. क) दररोज घेतो.

ड) अभ्यास घेत नाही. इ) इतर. -----

२. तुमच्या मुलाच्या/मुलीच्या अभ्यासाचे वेळापत्रक कोणी ठरविले आहे?

अ) पाल्याने स्वतः ठरविले आहे. ब) तुम्ही ठरवून दिले आहे.

क) शिक्षकांच्या मदतीने ठरविले आहे. ड) वेळापत्रक केलेले नाही.

इ) इतर -----

३. वेळापत्रक ठरविलेले असल्यास त्याप्रमाणे पाल्य अभ्यास करतो, अथवा नाही याकडे तुम्ही कसे लक्ष देता?

अ) त्याच्या शेजारी प्रत्यक्ष बसून अभ्यास करून घेतो.

ब) वेळापत्रकाप्रमाणे त्याचा त्याला अभ्यास करायला सांगतो.

क) त्याचा त्याला अभ्यास करायला सांगतो आणि केला का नाही हे तपासतो.

ड) इतर. -----

४. तुमच्या मुलाची/मुलीची अभ्यासातील प्रगती जाणून घेण्यासाठी तुम्ही कोणत्या पध्दतीचा वापर करता?

अ) शिक्षकांना प्रत्यक्ष भेटता. ब) शिक्षकांबरोबर फोनवर संवाद साधता.

क) कोणतेही प्रयत्न करत नाही. ड) इतर. -----

५. तुमच्या मुलाचा/मुलीचा अभ्यास घेताना तुम्हांला स्वतःलाच एखादी शंका आल्यास काय करता?

अ) शिक्षकांना परत विचारायला पाल्याला सांगतो.

ब) स्वतःची शंका शिक्षकांना भेटून विचारतो.

क) इतरांची मदत घेतो. ड) शंका सोडून द्यायला सांगतो.

इ) इतर. -----

६. तुमच्या मुलाच्या/मुलीच्या अभ्यासाकडे तुमच्या घरातील कोण अधिक लक्ष देते?

अ) त्याची आई ब) त्याचे वडिल क) त्याची बहिण

ड) त्याचा भाऊ इ) कोणीही नाही फ) इतर -----

७. तुम्ही कोण - कोणत्या विषयांचा अभ्यास घेता?
- अ) मराठी ब) हिंदी क) इंग्रजी
 ड) भूगोल इ) गणित ई) विज्ञान
 ट) चित्रकला ठ) कोणत्याही नाही.
८. पाल्याचा अभ्यास घेण्यासाठी तुम्हाला पुरेसा वेळ मिळतो का?
- अ) होय ब) नाही
९. तुमच्या मुलाला/मुलीला अभ्यासाची आवड निर्माण व्हावी म्हणून तुम्ही कोणते प्रयत्न करता?
- अ) त्याच्या ध्येयाची जाणीव करून देवून ते ध्येय गाठण्यासाठी प्रेरणा देतो
 ब) बक्षिसाचे अमिष दाखवता क) जबरदस्तीने अभ्यास करायला लावता
 ड) अभ्यास केला नाही तर शिक्षा करता ई) इतर -----
१०. शाळेमध्ये दररोज शिकविलेल्या भागासंदर्भातची चौकशी तुम्ही कोणत्या पध्दतीने करता?
- अ) शाळेमध्ये कोणत्या विषयाचे तास झाले ते विचारतो
 ब) शाळेमध्ये काय शिकवले ते विचारतो
 क) शिकवलेल्या भागापैकी काय समजले नाही ते विचारतो
 ड) चौकशी करत नाही इ) इतर -----
११. तुमच्या मुलाला/मुलीला अभ्यास करावयाचा कंटाळा आला असेल तर तुम्ही काय करता?
- अ) त्याला फिरायला घेऊन जाता. ब) त्याच्या आवडीची कृती/ कामे करण्याचे स्वातंत्र्य देता
 क) अभ्यासच करायला सांगता ड) काहीच करत नाही किंवा सांगत नाही
 इ) इतर -----
१२. तुमच्या मुलाचा/मुलीचा अभ्यास चांगला व्हावा म्हणून तुम्ही आहाराबाबत कोणती काळजी घेता?
- अ) घरातील सर्वांचा आहार एकच असतो ब) त्याला पौष्टिक आहार देता
 क) डॉक्टरांच्या सल्ल्याने आहार देता ड) इतर -----
१३. तुमचा मुलगा/मुलगी शाळेच्या नियमित वेळेवर हजर असतो याची माहिती तुम्ही शाळेकडून केव्हा घेता?
- अ) दररोज घेता ब) आठवड्याच्या शेवटी घेता
 क) प्रत्येक महिन्याला घेता ड) सहा महिन्याला घेता
 इ) माहिती घेत नाही ई) इतर -----
१४. तुमच्या मुलाच्या/मुलीच्या पाठ्यपुस्तकातील घटकांचे वाचन आपण किती प्रमाणात केले आहे?
- अ) थोडे वाचले आहे ब) पूर्ण वाचले आहे
 क) एकही घटक वाचला नाही ड) इतर -----
१५. शाळेत घेतल्या जाणा-या पालक सभांना तुम्ही उपस्थित असता का?
- अ) प्रत्येक पालक सभेला उपस्थित असतो. ब) काही पालक सभांना उपस्थित असतो
 क) पालक सभेला कधीच उपस्थित नसतो. ड) इतर -----
१६. तुमच्या मुलाला/मुलीला आवश्यक शैक्षणिक साहित्य तुम्ही वेळेवर पुरविता का?
- अ) नियमित पुरवितो. ब) कधी - कधी पुरवितो. क) कधीच पुरवित नाही.
 ड) इतर -----
१७. तुम्ही शिक्षकांशी तुमच्या मुला/मुली विषयी कोणत्या विषयावर चर्चा करता?
- अ) पाल्याच्या अभ्यासातील प्रगतीविषयी ब) पाल्याच्या सुप्तगुणांविषयी
 क) पाल्याच्या दोषाविषयी ड) इतर -----
१८. तुम्ही शाळेमध्ये पाल्याच्या प्रगती संदर्भात माहिती घेण्यासाठी वर्षातून किती वेळा भेट देता?
- अ) प्रत्येक महिन्याला ब) दोन महिन्याला क) सहा महिन्याला
 ड) वर्षाला इ) कधीच नाही

१९. अभ्यासेतर उपक्रमांमध्ये (खेळ,स्पर्धा,सांस्कृतिक कार्यक्रम) आपल्या मुलाने/मुलीने सहभाग घ्यावा असे आपल्याला वाटते का?
 अ) होय ब) नाही
२०. जर उत्तर होय असेल तर कोणत्या अभ्यासेतर उपक्रमांमध्ये तुमच्या मुलाने/मुलीने सहभाग घ्यावा असे आपणास वाटते?
 अ) बौद्धिक उपक्रम (निबंध स्पर्धा,वादविवाद स्पर्धा)
 ब) सांस्कृतिक उपक्रम (नृत्य,गायन,नाटक) क) सामाजिक उपक्रम (समाजसेवा)
 ड) सर्वच उपक्रमांमध्ये इ) इतर -----
२१. विविध स्पर्धा परीक्षांमध्ये सहभागी होण्यासाठी तुम्ही तुमच्या पात्याची विशेष तयारी करून घेता का?
 अ) होय ब) नाही
२२. जर उत्तर होय असेल तर प्रामुख्याने कशाप्रकारे तयारी करून घेता.
 अ) इतरांची मदत घेऊन तयारी करून घेता. ब) स्वतः मुलांची तयारी करून घेता.
 क) मुलांना स्वतः तयारी करायला सांगता.
 ड) त्या-त्या क्षेत्रातील मान्यवरांमार्फत तयारी करून घेता. इ) इतर -----
२३. तुमच्या मुलाला/मुलीला पुढीलपैकी कशाची आवड आहे?
 अ) गायन ब) तबला,पेटी वाजवणे क) नृत्य
 ड) चित्र काढणे इ) क्रिकेट खेळणे फ) माहित नाही.
२४. मुलाची/मुलीची आवड जोपासण्यासाठी तुम्ही काही विशेष प्रयत्न करता का?
 अ) होय ब) नाही
२५. तुम्ही तुमच्या मुलाशी/मुलीशी संवाद साधून इतर अवांतर माहिती देण्याकरिता प्रयत्नात असता का?
 अ) होय ब) नाही
२६. इतर अवांतर माहिती देत असाल तर प्रामुख्याने कोणत्या विषयाशी संबंधित चर्चा तुम्ही तुमच्या मुलाबरोबर/मुलीबरोबर करता.
 अ) शिक्षणाच्या संदर्भात ब) सामाजिक संदर्भात क) राजकीय संदर्भात
 ड) धार्मिक संदर्भात इ) सांस्कृतिक संदर्भात ई) कौटुंबिक
 उ) इतर-----
२७. तुमच्या मुलाच्या /मुलीच्या दैनंदिन अभ्यासामध्ये सहभाग देण्यामध्ये तुम्हांला कोणत्या अडचणी जाणवतात?
 अ) अभ्यासाकडे लक्ष देण्यासाठी पुरेसा वेळ मिळत नाही.
 ब) अभ्यास घेताना स्वतःला अनेक समस्या येतात. क) अभ्यास कसा घ्यावा याची माहिती नाही.
 ड) शाळेमधील शिक्षक सहकार्य करत नाहीत. इ) अभ्यासक्रम कठीण वाटतो.
 ई) इतर -----
२८. आपल्या मुलाचा/मुलीचा अभ्यास चांगला व्हावा म्हणून त्यासाठी योग्य वातावरण निर्माण करताना तुम्हाला कोणत्या अडचणी जाणवतात?
 अ) अभ्यास करण्यासाठी घरामध्ये पुरेशी जागा नाही
 ब) आवश्यक शैक्षणिक साहित्य वेळेवर पुरवू शकत नाही
 क) शाळेद्वारा आवश्यक ती माहिती वेळेवर पुरविली जात नाही
 ड) आवश्यक तेवढा वेळ देता येत नाही. इ) इतर-----

२९. अभ्यासेतर उपक्रमांमध्ये (स्पर्धा,सहली,सांस्कृतिक कार्यक्रम) सहभाग देतांना तुम्हांला कोणत्या अडचणी जाणवतात?

- अ) मुलाची/मुलीची विशेष तयारी करून घेता येत नाही
- ब) तुम्हांला याविषयी कमी माहिती आहे
- क) आवश्यक साहित्य व सुविधा वेळेवर उपलब्ध होवू शकत नाहीत
- ड) तयारी करून घेण्यासाठी पुरेसा वेळ मिळत नाही
- इ) इतर -----

परिशिष्ट - ब
विद्यार्थ्यांसाठी - प्रश्नावली

विद्यार्थ्यांचे नांव : ----- इयत्ता :

आईचे नाव : -----

आईचे शिक्षण : ----- आईचा व्यवसाय :

पालक/वडिलांचे नाव : -----

वडिलांचे शिक्षण : ----- वडिलांचा व्यवसाय :

लिंग : मुलगा/मुलगी

सुचना :

१. खालील प्रश्नावलीमध्ये तुमच्या पाल्याच्या शिक्षणामधील तुमच्या सहभागासंबंधी काही प्रश्न दिलेले आहेत व त्यासाठी विविध पर्याय दिलेले आहेत, आपणास जो पर्याय लागू होत असेल त्यासमोरील चौकटीमध्ये ✓ अशी खुण करावी

२. एकापेक्षा अधिक पर्याय लागू होत असल्यास, त्यावर आपण खुणा करू शकता

३. इतर या पर्यायासमोर आपण वेगळी माहिती देवू शकता.

१. तुमचे पालक तूमचा अभ्यास कधी घेतात?

अ) सुट्टीच्या दिवशी घेतात ब) शक्य असेल तेव्हा.

क) दररोज घेतात. ड) अभ्यास घेत नाही.

इ) इतर. -----

२. तुमचे घरामधील अभ्यासाचे वेळापत्रक कोणी ठरविले आहे?

अ) तुम्ही स्वतः ठरविले आहे. ब) पालकांनी ठरवून दिले आहे.

क) शिक्षकांच्या मदतीने ठरविले आहे ड) वेळापत्रक केलेले नाही.

इ) इतर -----

३. वेळापत्रक ठरविलेले असल्यास तुम्ही अभ्यास करता, अथवा नाही याकडे तुमचे पालक कसे लक्ष देतात?

अ) तुमच्या जवळ बसून अभ्यास करून घेतात ब) वेळापत्रकाप्रमाणे अभ्यास करायला सांगतात.

क) तुमचा तुम्हाला अभ्यास करायला सांगून केला का नाही हे तपासतात

ड) इतर. -----

४. तुमची अभ्यासातील प्रगती जाणून घेण्यासाठी तुमचे पालक काय करतात?

अ) शिक्षकांना प्रत्यक्ष भेटतात. ब) शिक्षकांबरोबर फोनवर संवाद साधतात.

क) कोणतेही प्रयत्न करत नाहीत. ड) इतर. -----

५. तुमचा अभ्यास घेताना पालकांना स्वतःलाच एखादी शंका आल्यास ते काय करतात?

अ) तुम्हाला शिक्षकांना परत विचारायला सांगतात.

ब) स्वतःची ती शंका शिक्षकांना भेटून विचारतात. क) इतरांची मदत घेतात.

ड) शंका सोडून द्यायला सांगतात. ई) इतर. -----

६. तुमच्या अभ्यासाकडे तुमच्या घरातील कोण अधिक लक्ष देते?

अ) तुमची आई ब) तुमचे वडिल क) तुमची बहिण

ड) तुमचा भाऊ इ) कोणीही नाही फ) इतर

७. तुमचे पालक कोण - कोणत्या विषयांचा अभ्यास घेतात?

अ) मराठी ब) हिंदी क) इंग्रजी ड) भूगोल

इ) गणित ई) विज्ञान ट) चित्रकला ठ) कोणताही नाही.

८. तुमचा अभ्यास घेण्यासाठी तुमच्या पालकांना पुरेसा वेळ मिळतो का?

अ) होय ब) नाही

९. तुम्हाला अभ्यासाची आवड निर्माण व्हावी म्हणून तुमचे पालक कोणते प्रयत्न करतात?

अ) तुमच्या ध्येयाची जाणीव करून देवून ते ध्येय गाठण्यासाठी प्रेरणा देतात

ब) बक्षिसाचे अमिष दाखवतात क) जबरदस्तीने अभ्यास करायला सांगतात

ड) अभ्यास केला नाही तर शिक्षा करतात ई) इतर -----

१०. शाळेमध्ये दररोज शिकविलेल्या भागासंदर्भात चौकशी तुमचे पालक तुमच्याजवळ कशा पध्दतीने करतात?

अ) शाळेमध्ये कोणत्या विषयाचे तास झाले ते विचारतात

ब) शाळेमध्ये काय शिकवले ते विचारतात

क) शिकवलेल्या भागापैकी काय समजले नाही ते विचारतात

ड) चौकशी करत नाहीत इ) इतर -----

११. तुम्हाला जर अभ्यास करावयाचा कंटाळा आला असेल तर तुमचे पालक कशाप्रकारे प्रतिक्रिया देतात?

अ) तुम्हाला फिरायला घेऊन जातात.

ब) तुमच्या आवडीची कृती/ कामे करण्याचे स्वातंत्र्य देतात

क) अभ्यासच करायला सांगतात

ड) काहीच करत नाहीत किंवा सांगत नाहीत इ) इतर -----

१२. तुमचा अभ्यास चांगला व्हावा म्हणून तुमचे पालक आहाराबाबत कोणती काळजी घेतात?

अ) घरातील सर्वांचा आहार एकच असतो ब) तुम्हाला पौष्टिक आहार देतात

क) डॉक्टरांच्या सल्ल्याने आहार देतात ड) इतर -----

१३. तुम्ही दररोज शाळेच्या नियमित वेळेवर उपस्थित असता याची माहिती तुमचे पालक शाळेकडून केव्हा घेतात.

अ) दररोज घेतात ब) आठवड्याच्या शेवटी घेतात क) प्रत्येक महिन्याला घेतात

ड) सहा महिन्याला घेतात इ) माहिती घेत नाहीत ई) इतर-----

१४. तुमच्या पालकांनी तुमच्या पाठ्यपुस्तकातील घटकांचे वाचन केले आहे का?

अ) थोडे वाचले आहे ब) पूर्ण वाचले आहे

क) एकही घटक वाचला नाही ड) इतर -----

१५. शाळेमध्ये घेतल्या जाणा-या पालक सभांना तुमचे पालक उपस्थित असतात का?

अ) प्रत्येक पालक सभेला उपस्थित असतात ब) काही पालक सभांना उपस्थित असतात

क) पालक सभेला कधीच उपस्थित नसतात ड) इतर -----

१६. तुम्हाला आवश्यक शैक्षणिक साहित्य तुमचे पालक वेळेवर पुरवितात का?

अ) नियमित पुरवितात ब) कधी - कधी पुरवितात

क) कधीच पुरवित नाहीत ड) इतर -----

१७. तुमचे पालक शिक्षकांशी तुमच्या विषयी कोणत्या विषयावर चर्चा करतात.

अ) तुमच्या अभ्यासातील प्रगतीविषयी ब) तुमच्या सुप्तगुणांविषयी

क) तुमच्या दोषाविषयी ड) इतर -----

१८. तुमचे पालक शाळेला वर्षातून किती वेळा भेट देतात?

अ) प्रत्येक महिन्याला ब) दोन महिन्याला क) सहा महिन्याला

ड) वर्षाला इ) कधीच भेट देत नाही

१९. अभ्यासेतर उपक्रमांमध्ये (खेळ,स्पर्धा,सांस्कृतिक कार्यक्रम) तुम्ही सहभाग घ्यावा असे तुमच्या पालकांना वाटते का?

अ) होय ब) नाही

२०. जर उत्तर होय असेल तर कोणत्या अभ्यासेतर उपक्रमांमध्ये तुम्ही सहभाग घ्यावा असे तुमच्या पालकांना वाटते ?

अ) बौद्धिक उपक्रम (निबंध स्पर्धा,वादविवाद स्पर्धा)

ब) सांस्कृतिक उपक्रम (नृत्य,गायन,नाटक) क) सामाजिक उपक्रम (समाजसेवा)

ड) सर्वच उपक्रमांमध्ये इ) इतर -----

२१. विविध स्पर्धा मध्ये सहभागी होण्यासाठी तुमचे पालक तुमची विशेष तयारी करून घेतात का?

अ) होय ब) नाही

२२. जर उत्तर होय असेल तर पालक प्रामुख्याने कशाप्रकारे तयारी करून घेतात.

अ) इतरांची मदत घेऊन तयारी करून घेतात. ब) स्वतः तुमची तयारी करून घेतात

क) तुम्हांला स्वतः तयारी करायला सांगतात

ड) त्या - त्या क्षेत्रातील मान्यवरांमार्फत तयारी करून घेतात इ) इतर -----

२३. तुम्हाला पुढीलपैकी कशाची आवड आहे?

अ) गायन ब) तबला,पेटी वाजवणे क) नृत्य

ड) चित्र काढणे इ) क्रिकेट खेळणे

२४. तुम्हाला ज्याची आवड असेल त्याची माहिती तुमच्या पालकांना आहे का?

अ) होय ब) नाही

२५. तुमचे पालक तुमच्याशी संवाद साधून इतर अवांतर माहिती देण्याकरिता प्रयत्नरत असतात का?

अ) होय ब) नाही

२६. इतर अवांतर माहिती देत असतील तर प्रामुख्याने कोणत्या विषयाशी संबंधित चर्चा तुमचे पालक तुमच्याबरोबर करतात.

अ) शिक्षणाच्या संदर्भात ब) सामाजिक संदर्भात क) राजकीय संदर्भात

ड) धार्मिक संदर्भात इ) सांस्कृतिक संदर्भात ई) कौटुंबिक

फ) इतर -----

२७. तुमच्या दैनंदिन अभ्यासामध्ये सहभाग देताना तुमच्या पालकांना कोणत्या अडचणी जाणवतात?

अ) अभ्यासाकडे लक्ष देण्यासाठी पुरेसा वेळ मिळत नाही.

ब) अभ्यास घेताना त्यांना स्वतःला अनेक समस्या येतात क) अभ्यास कसा घ्यावा याची माहिती नाही

ड) शाळेमधील शिक्षक सहकार्य करत नाहीत इ) अभ्यासक्रम कठीण वाटतो.

ई) इतर -----

२८. तुमचा अभ्यास चांगला व्हावा म्हणून त्यासाठी योग्य वातावरण निर्माण करताना तुमच्या पालकांना कोणत्या अडचणी जाणवतात?

अ) अभ्यास करण्यासाठी घरामध्ये पुरेशी जागा नाही

ब) आवश्यक शैक्षणिक साहित्य वेळेवर पुरवू शकत नाही

क) शाळेद्वारा आवश्यक ती माहिती वेळेवर पुरविली जात नाही

ड) आवश्यक तेवढा वेळ देता येत नाही. इ) इतर -----

२९. अभ्यासेतर उपक्रमांमध्ये (स्पर्धा,सहली,सांस्कृतिक कार्यक्रम) सहभाग देताना तुमच्या पालकांना कोणत्या अडचणी जाणवतात?

अ) तुमची विशेष तयारी करून घेता येत नाही ब) पालकांना याविषयी कमी माहिती आहे

क) आवश्यक साहित्य व सुविधा वेळेवर उपलब्ध होवू शकत नाहीत

ड) तयारी करून घेण्यासाठी पुरेसा वेळ मिळत नाही

इ) इतर -----

परिशिष्ट - क

शिक्षकांसाठी - प्रश्नावली

शिक्षकांचे नांव : -----

शाळेचे नांव : -----

सुचना :

१. खालील प्रश्नावलीमध्ये तुमच्या पाल्याच्या शिक्षणामधील तुमच्या सहभागासंबंधी काही प्रश्न दिलेले आहेत व त्यासाठी विविध पर्याय दिलेले आहेत, आपणास जो पर्याय लागू होत असेल त्यासमोरील चौकटीमध्ये ✓ अशी खुण करावी

२. एकापेक्षा अधिक पर्याय लागू होत असल्यास, त्यावर आपण खुणा करू शकता

३. इतर या पर्यायासमोर आपण वेगळी माहिती देवू शकता.

१. तुमच्या अनुभवानुसार तुमच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांचे पालक त्यांच्या पाल्यांचा अभ्यास कधी घेतात?

अ) सुट्टीच्या दिवशी घेतोत. ब) शक्य असेल तेव्हा घेतात.

क) दररोज घेतात. ड) अभ्यास घेत नाहीत.

इ) माहित नाही ई) इतर. -----

२. तुमच्या अनुभवानुसार तुमच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांचे अभ्यासाचे वेळापत्रक कोणी ठरविले आहे?

अ) त्यांच्या पालकांनी ठरवून दिले आहे. ब) पाल्याने स्वतः ठरविले आहे.

क) शिक्षकांच्या मदतीने ठरविले आहे. ड) वेळापत्रक केलेले नाही.

इ) इतर -----

३. आपल्या मुलाची/मुलीची अभ्यासातील प्रगती जाणून घेण्यासाठी पालक काय करतात?

अ) तुम्हाला/इतर शिक्षकांना प्रत्यक्ष भेटतात.

ब) तुमच्याशी/इतर शिक्षकांशी फोनवर संवाद साधतात.

क) कोणतेही प्रयत्न करत नाही. ड) इतर. -----

४. आपल्या मुलाचा अभ्यास घेताना पालकांना स्वतःलाच एखादी शंका आल्यास ते काय करतात?

अ) मुलांना शिक्षकांना परत विचारयला सांगतात.

ब) स्वतःची शंका तुम्हाला/ इतर शिक्षकांना भेटून विचारतात. क) शंका सोडून द्यायला सांगतात.

ड) माहित नाही. इ) इतर. -----

५. तुमच्या अनुभवावरून विद्यार्थ्यांच्या अभ्यासाकडे त्यांच्या घरातील कोण अधिक लक्ष देते?

अ) आई ब) वडिल क) बहिण

ड) भाऊ इ) नाही फ) इतर -----

६. तुमच्यामते पालक प्रामुख्याने कोण - कोणत्या विषयांचा अभ्यास घेतात?

अ) मराठी ब) हिंदी क) इंग्रजी

ड) भूगोल इ) गणित ई) विज्ञान

ट) चित्रकला ठ) कोणताही नाही

७. तुमच्या अनुभवानुसार पालकांना त्यांच्या पाल्याच्या अभ्यासाकडे लक्ष देण्यासाठी पुरेसा वेळ मिळतो का?

अ) होय ब) नाही क) वेळ असतो पण त्यांना आवड नसते

८. तुमच्या अनुभवानुसार पालक आपल्या पाल्यामध्ये अभ्यासाची आवड निर्माण होण्यासाठी कोणते प्रयत्न करतात?

- अ) त्याच्या पाल्याला ध्येयाची जाणीव करून देवून ते ध्येय गाठण्यासाठी प्रेरणा देतात.
- ब) बक्षिसाचे अमिष दाखवतात. क) जबरदस्तीने अभ्यास करायला सांगतात.
- ड) अभ्यास केला नाही तर शिक्षा करतात. इ) माहित नाही
- ई) इतर -----
१. तुमच्यामते शाळेमध्ये दररोज शिकविलेल्या भागाची चौकशी पालक दररोज आपल्या पाल्याजवळ करतात का?
- अ) होय ब) नाही क) माहित नाही
१०. आपला पाल्य शाळेच्या नियमित वेळेवर उपस्थित असतो याची माहिती पालक शाळेकडून केव्हा घेतात?
- अ) दररोज घेतात. ब) आठवड्यातून घेतात.
- क) प्रत्येक महिन्याला घेतात. ड) सहा महिन्याला घेतात.
- इ) माहिती घेत नाहीत. ठ) इतर -----
११. शाळेमध्ये घेतल्या जाणा-या पालक सभांना पालक उपस्थित असतात का?
- अ) प्रत्येक विद्यार्थ्यांचे पालक सभेला उपस्थित असतात.
- ब) काही विद्यार्थ्यांचे पालक सभांना उपस्थित असतात.
- क) एकाही विद्यार्थ्यांचे पालक सभेला उपस्थित नसतात.
- ड) इतर -----
१२. पालक तुमच्याशी पाल्याशी संबंधित कोणत्या विषयावर चर्चा करतात?
- अ) पाल्याच्या अभ्यासातील प्रगतीविषयी ब) पाल्याच्या सुप्तगुणांविषयी
- क) पाल्याच्या दोषाविषयी ड) इतर -----
१३. सर्वसाधारणपणे पालक शाळेला वर्षातून केव्हा-केव्हा भेट देतात?
- अ) प्रत्येक महिन्याला ब) दोन महिन्याला क) सहा महिन्याला
- ड) वर्षाला इ) कधीच भेट देत नाही
१४. अभ्यासेतर उपक्रमांमध्ये (खेळ,स्पर्धा,सांस्कृतिक कार्यक्रम) आपल्या पाल्यांनी सहभाग घ्यावा असे पालकांना वाटते का?
- अ) होय ब) नाही
१५. जर उत्तर होय असेल तर कोणत्या अभ्यासेतर उपक्रमांमध्ये पाल्यांनी सहभाग घ्यावा असे पालकांना वाटते का?
- अ) बौद्धिक उपक्रम (निबंध स्पर्धा,वादविवाद स्पर्धा)
- ब) सांस्कृतिक उपक्रम (नृत्य,गायन,नाटक)
- क) सामाजिक उपक्रम (समाजसेवा) ड) सर्वच उपक्रमांमध्ये
- इ) माहित नाही फ) इतर -----
१६. आपल्या पाल्यांना विविध स्पर्धांमध्ये सहभागी करून घ्यावे अशी विनंती पालक तुम्हांला करतात का?
- अ) होय ब) नाही
१७. विविध स्पर्धांमध्ये सहभागी होण्यासाठी पालक आपल्या पाल्याची विशेष तयारी करून घेतात का?
- अ) होय ब) नाही
१८. पालकांना आपल्या पाल्याच्या शिक्षणाबाबतीतील स्वतःच्या जबाबदारीची पूर्णपणे जाणीव आहे का?
- अ) होय ब) नाही
१९. मुलांना घडविण्याची पूर्ण जबाबदारी केवळ शाळेची आणि शिक्षकांची आहे असे पालकांना वाटते का?
- अ) काही पालकांना वाटते. ब) सर्व पालकांना वाटते.
- क) कोणत्याही पालकांना वाटत नाही.
२०. पालक आपल्या पाल्याच्या अभ्यासक्रमाशी संबंधित विषयावर तुमच्याशी चर्चा करतात का?
- अ) नेहमी संपर्क साधतात ब) कधी-कधी संपर्क साधतात

क) कधीच संपर्क साधत नाहीत ड) इतर -----

२१. पालक आपल्या पाल्याच्या शाळेतील वर्तणूकीविषयीची माहिती तुमच्याकडून जाणून घेतात का?

अ) नेहमी घेतात ब) कधी-कधी घेतात

क) कधीच घेतात नाहीत ड) इतर -----

२२. पालकांना भेटायला बोलवल्यास पालक शाळेत येतात का?

अ) नेहमी येतात ब) कधी-कधी येतात

क) कधीच येत नाहीत

२३. शाळेला एखादेवेळी पालकांच्या मदतीची गरज असते तेव्हा पालक येतात का?

अ) नेहमी तत्परतेने येतात ब) दिरंगाई करतात

क) कधीच दखल घेत नाही

२४. शाळेमध्ये पालकांसाठी मार्गदर्शपर कार्यक्रम आयोजित केला जावा असे दाखवणा-या पालकांचे प्रमाण किती असते?

अ) काही पालकांना वाटते. ब) सर्व पालकांना वाटते.

क) कोणत्याही पालकांना वाटत नाही.

२५. शाळेद्वारा राबविल्या जाणा-या नविन उपक्रमांना पालकांचे पुर्णपणे सहकार्य करतात का?

अ) सर्व पालक सहकार्य करतात ब) काही पालक सहकार्य करतात

क) कोणतेही पालक सहकार्य करत नाहीत

२६. कोणत्या प्रकारचे पालक आपल्या मुलांच्या शिक्षणामध्ये पुर्णपणे सहभाग घेतात?

अ) अशिक्षित पालक ब) कमी शिकलेले पालक क) जास्त शिकलेले पालक

२७. पाल्यांच्या जडण-घडणी संदर्भात पालकांना योग्य अशा मार्गदर्शनाची गरज आहे असे आपणास वाटते काय?

अ) होय ब) नाही

परिशिष्ट
प्रश्नावली तपासून देणाऱ्या तज्ज्ञांची यादी

अ. क्र.	नाव	शिक्षण	अनुभव
१	पाटील के.बी	एम.ए.एम.एड.पीएच.डी.सेट नेट	५ वर्षे
२	अपराद एस.जी.	एम.ए.एम.एड.एम.फिल.	१५ वर्षे
३	मलमे एम.बी	एम.ए.एम.एड.	१२ वर्षे
४	गायकवाड एम.डी.	एम.ए.एम.एड.एम.फिल.सेट	१३ वर्षे
५	गावडे एस.जी	एम.ए.एम.एड.एम.फिल.सेट	०४ वर्षे
६	बुदढे व्ही.बी	एम.एस्सी.एम.एड.	१० वर्षे

परिशिष्ट

शाळांच्या नावाची यादी

अ. क्र.	शाळेचे नाव
१	वारणा विद्यालय, वारणानगर
२	कोडोली हायस्कूल, कोडोली
३	यशवंत हायस्कूल, कोडोली
४	कुमार विद्यामंदिर कोडोली

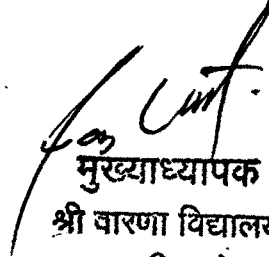
प्रमाणपत्र

मा. मुख्याध्यापक,

वारणा विद्यालय,

वारणानगर

यांच्याकडून प्रमाणपत्र देण्यात येते की श्री. मंगेश भगवान घोगरे यांनी, त्यांच्या शिवाजी विद्यापीठाच्या शिक्षणशास्त्र विषयातील एम्.फिल्. पदवीसाठी आवश्यक असलेला शोधनिबंध पूर्ण करण्यासाठी लागणारी माहिती आमच्या विद्यालयातून शिक्षक, विद्यार्थी व मुख्याध्यापक यांच्याकडून प्रश्नावली व मुलाखतीद्वारे प्रत्यक्ष येवून घेतली. तरी त्यांच्या मागणीवरून सदरचे प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

मुख्याध्यापक
श्री वारणा विद्यालय
वारणानगर जि. कोल्हापूर.

प्रमाणपत्र

मा. मुख्याध्यापक,

वशवंत हायस्कूल, कोडोली,

ता. पन्हाळा, जि. कोल्हापूर,

यांच्याकडून प्रमाणपत्र देण्यात येते की श्री. मंगेश भगवान घोरे यांनी, त्यांच्या शिवाजी विद्यापीठाच्या शिक्षणशास्त्र विषयातील एम्.फिल्. पदवीसाठी आवश्यक असलेला शोधनिबंध पूर्ण करण्यासाठी लागणारी माहिती आमच्या विद्यालयातून शिक्षक, विद्यार्थी व मुख्याध्यापक यांच्याकडून प्रश्नावली व मुलाखतीद्वारे प्रत्यक्ष येवून घेतली. तरी त्यांच्या मागणीवरून सदरचे प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

मुख्याध्यापक
वशवंत हायस्कूल, कोडोली
ता. पन्हाळा, जि. कोल्हापूर
पिन. ४१६११४

प्रमाणपत्र

मा. मुख्याध्यापक,

कोडोली हायस्कूल,
कोडोली.

यांच्याकडून प्रमाणपत्र देण्यात येते की श्री. मंगेश भगवान घोरे यांनी, त्यांच्या शिवाजी विद्यापीठाच्या शिक्षणशास्त्र विषयातील एम्.फिल्. पदवीसाठी आवश्यक असलेला शोधनिबंध पूर्ण करण्यासाठी लागणारी माहिती आमच्या विद्यालयातून शिक्षक, विद्यार्थी व मुख्याध्यापक यांच्याकडून प्रश्नावली व मुलाखतीद्वारे प्रत्यक्ष येवून घेतली. तरी त्यांच्या मागणीवरून सदरचे प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

मुख्याध्यापक
कोडोली हायस्कूल
व्.वाई.शं. तु. पाटील (आय.ए.)
ज्युनि कॉलेज, कोडोली

प्रमाणपत्र

मा. मुख्याध्यापक,

केंद्र शाळा कुमार कोडोली
ता. पन्हाळा जि. कोल्हापूर

यांच्याकडून प्रमाणपत्र देण्यात येते की श्री. मंगेश भगवान घोरे यांनी, त्यांच्या शिवाजी विद्यापीठाच्या शिक्षणशास्त्र विषयातील एम्.फिल्. पदवीसाठी आवश्यक असलेला शोधनिबंध पूर्ण करण्यासाठी लागणारी माहिती आमच्या विद्यालयातून शिक्षक, विद्यार्थी व मुख्याध्यापक यांच्याकडून प्रश्नावली व मुलाखतीद्वारे प्रत्यक्ष येवून घेतली. तरी त्यांच्या मागणीवरून सदरचे प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.

S. A. K. K.

मुख्याध्यापक

केंद्र शाळा कुमार कोडोली
ता. पन्हाळा, जि. कोल्हापूर